

ความพร้อมของระบบสาธารณสุขไทยกับการรับมือการเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ

การเปิดรับนักท่องเที่ยวประเภทพิเศษ หรือ STV (Special Tourist Visa) เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ เป็นมาตรการล่าสุดที่รัฐบาลดำเนินการเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในภาคการท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันมีการวางมาตรการและแนวทางด้านสาธารณสุขสำหรับชาวต่างชาติที่จะเดินทางเข้ามาอย่างเคร่งครัด รวมถึงมีการเตรียมความพร้อมทางด้านทรัพยากรทางการแพทย์เพื่อรองรับสถานการณ์การแพร่ระบาดที่อาจเกิดขึ้นได้ระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ยังต้องให้ความสำคัญกับการดูแลป้องกันตนเอง และการเน้นย้ำแนวทางปฏิบัติในการควบคุมโรคต่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถระบบ TTI (Testing-Tracing-Isolation) เพื่อไม่ให้เกิดการแพร่ระบาด และสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน

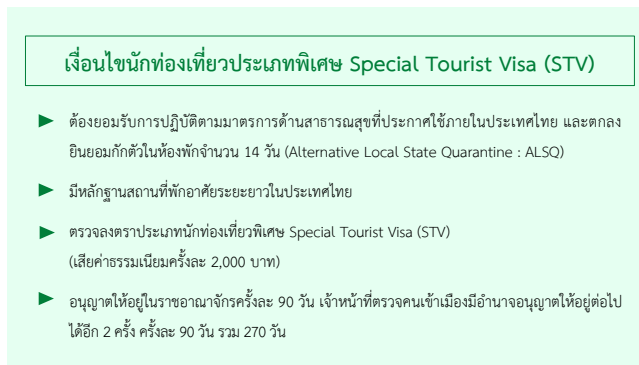
จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้ภาครัฐต้องออกมาตรการด้านสาธารณสุขเพื่อควบคุมการแพร่ระบาด อาทิ การประกาศใช้ พ.ร.ก. ฉุกเฉิน ในการควบคุมการเดินทางเข้าราชอาณาจักร ห้ามบุคคลออกนอกเคหสถาน (เคอร์ฟิว) และมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม ซึ่งส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจเกือบทั้งหมดหยุดชะงักและมีผลกระทบในวงกว้าง ทั้งต่อการจ้างงานและรายได้ของครัวเรือน โดยการปิดการเดินทางระหว่างประเทศส่งผลอย่างมากต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่พึ่งพิงชาวต่างชาติเป็นหลัก โดยเฉพาะประเทศไทยที่มีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติคิดเป็นร้อยละ 11.4 ของ GDP ปี 2562 ซึ่งการหายไปของนักท่องเที่ยวต่างชาติมีผลกระทบอย่างมากต่อพื้นที่ที่มีสัดส่วนรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติสูง เนื่องจากค่าใช้จ่ายต่อหัวของผู้เยี่ยมเยือน⁴ ชาวต่างชาติมากกว่าของผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยถึง 4.6 เท่า⁵ ขณะที่มาตรการของภาครัฐที่ออกมาเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศยังไม่สามารถชดเชยรายได้ที่ลดลงได้ สะท้อนจากโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ที่มีจำนวนการใช้สิทธิค่าที่พักแล้ว 2,327,559 สิทธิ จาก 5,000,000 สิทธิ หรือคิดเป็นเพียงร้อยละ 46.5 ของจำนวนสิทธิทั้งหมดเท่านั้น (ข้อมูล ณ วันที่ 29 ตุลาคม 2563) อีกทั้งการใช้สิทธิยังมีลักษณะกระจุกตัวเชิงพื้นที่ในจังหวัดรอบๆ กรุงเทพมหานคร

จากความสำคัญของภาคการท่องเที่ยวดังกล่าว ทำให้ภาครัฐมีมาตรการเปิดรับนักท่องเที่ยวประเภทพิเศษ หรือ STV ซึ่งเป็นหนึ่งในความพยายามที่จะฟื้นฟูเศรษฐกิจ โดยเป็นการเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติจากประเทศที่มีความเสี่ยงต่ำจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด และมีความประสงค์จะเข้าพักระยะยาว ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมีการใช้จ่ายในประเทศสูง หรือค่าใช้จ่ายต่อวันสูงกว่า 14,000 บาทต่อคน จากข้อมูล ณ วันที่ 7 ตุลาคม 2563 มีนักท่องเที่ยวแจ้งความประสงค์เดินทางเข้ามาพำนักในประเทศไทยภายใต้ STV จากภูมิภาคต่างๆ แล้ว จำนวน 1,615 ราย

⁴ ผู้เยี่ยมเยือน หมายถึง ผู้ที่เดินทางเพื่อการท่องเที่ยว และอื่นๆ เช่น การเยี่ยมเยือน/ญาติ ทั้งที่พักค้างคืน และไม่พักค้างคืน โดยเป็นการพักค้างในสถานพักแรม บ้านญาติ/บ้านเพื่อน และอื่นๆ

⁵ คำนวณจากข้อมูลสรุปสถานการณ์พักแรม จำนวนผู้เยี่ยมเยือน และรายได้จากผู้เยี่ยมเยือน ปี 2562 กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

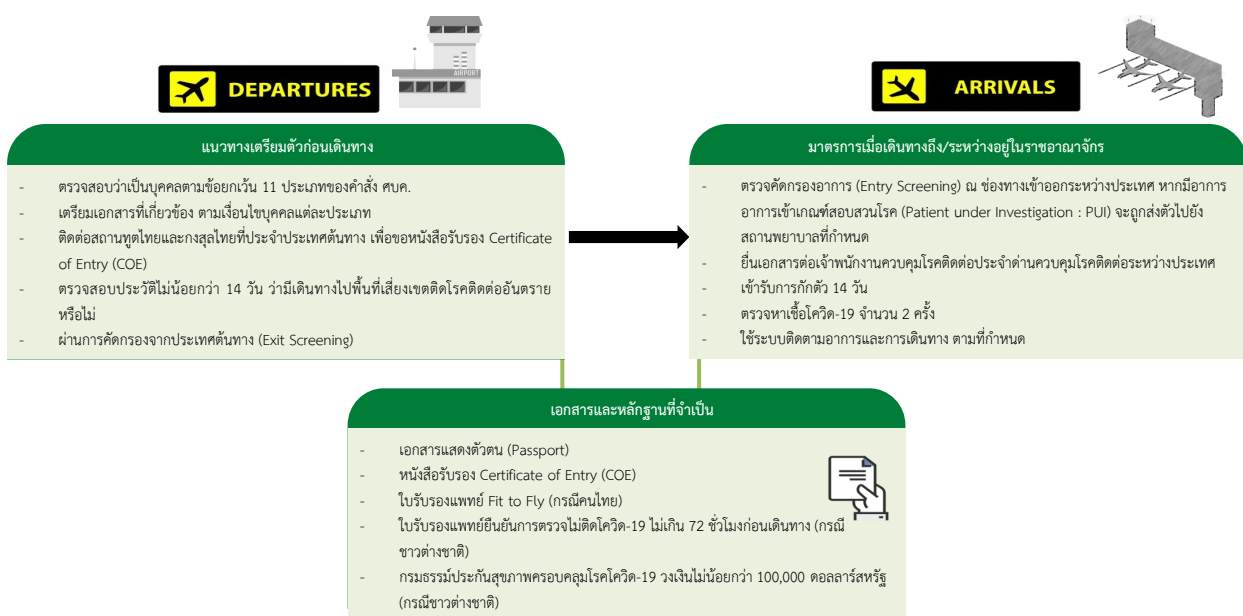
แผนภาพ 19 เงื่อนไขนักท่องเที่ยวประเภทพิเศษ Special Tourist Visa (STV)

ที่มา: มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2563 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

สำหรับผู้เดินทางชาวต่างชาติที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขด้านสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด โดยเริ่มตั้งแต่ประเทศต้นทางที่จะต้องมีการตรวจสอบประวัติ ติดต่อสถานทูตเพื่อขอหนังสือรับรองการเดินทาง มีใบรับรองแพทย์ และยังต้องทำประกันสุขภาพที่ครอบคลุม COVID-19 และหลังจากเดินทางเข้ามาในประเทศไทยยังต้องคัดกรองอาการ เข้ารับการกักตัว ตรวจหาเชื้อ และแสดงหลักฐานที่พำนักหรือที่พักอาศัยประจำประเทศไทยต่อเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อ รวมถึงบางกรณีจะมีทีมติดตามด้านการแพทย์และสาธารณสุขในการคุมตอลอดการเดินทางในประเทศไทยสำหรับคณะชาวต่างชาติ ตั้งแต่วันแรกที่เดินทางมาจนกระทั่งเดินทางกลับและติดตามภายหลังเดินทางกลับแล้วระยะ 14 วัน โดยมาตรการสาธารณสุขสำหรับชาวต่างชาติที่จะเข้ามา มีรายละเอียดดังภาพต่อไปนี้

แผนภาพ 20 มาตรการตรวจคัดกรอง แยกกัก กักกัน หรือคุมไว้สังเกต เพื่อการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคจากผู้เดินทางซึ่งมาจากท้องที่หรือเมืองท่านครราชสีมา กรณี COVID-19

ที่มา: กรมควบคุมโรค

นอกจากมาตรการดังกล่าว เมื่อพิจารณาระบบสาธารณสุขของไทยในปัจจุบัน พบว่า มีการเตรียมความพร้อมทางด้านทรัพยากรทางการแพทย์ในด้านต่างๆ เพื่อรองรับสถานการณ์การแพร่ระบาด ประกอบด้วย

- **สถานที่กักกันแห่งรัฐ** ปัจจุบันมีจำนวนทั้งหมด 1,049 แห่ง แบ่งเป็น State Quarantine (SQ)⁶ 27 แห่ง Alternative State Quarantine (ASQ)⁷ 77 แห่ง Local Quarantine (LQ)⁸ 942 แห่ง และ Organization Quarantine⁹ 3 แห่ง ซึ่งกระจายอยู่ในทุกจังหวัดทั่วประเทศและสามารถรองรับจำนวนผู้เข้าพักได้มากกว่า 46,733 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 5 ตุลาคม 2563)
- **การสำรองเวชภัณฑ์ทางการแพทย์** องค์การเภสัชกรรมได้มีการสำรองยาฟาวิพิราเวียร์ (Favipiravir) ซึ่งเป็นยาสำคัญตัวหนึ่งที่ใช้ในการรักษา จำนวน 560,200 เม็ด หน้ากาก N95 จำนวน 2,142,010 ชิ้น ชุด PPE แบบ COVERALL จำนวน 707,546 ชุด และแบบ Isolation Gown จำนวน 287,759 ชุด (ข้อมูล PHOC's Stocks ณ 6 ตุลาคม 2563) โดยสำรองไว้ทั้งในส่วนกลางที่องค์การเภสัชกรรมและส่วนภูมิภาคในโรงพยาบาลทั่วประเทศ
- **การเตรียมทีมสอบสวนควบคุมโรค** โดยมีแผนงาน อาทิ (1) จัดอบรมทีมสอบสวนโรคติดต่ออันตรายเพิ่มเติมเขตละ 1-2 จังหวัด รวมจังหวัดที่พบผู้ป่วยจำนวนมาก (2) จังหวัดจัดอบรมการสอบสวนโรคเพิ่มเติมสำหรับทีมระดับตำบล (3) จัดทำแนวทางการสอบสวนโรคเฉพาะกลุ่มเป้าหมายของ COVID-19 (ดำเนินการแล้ว) และ (4) จัดอบรมแนวทางการสอบสวนผ่าน E-Learning (ดำเนินการไปแล้วบางส่วน)

จากข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุขข้างต้นจะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีความพร้อมในการเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่จะเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากการเตรียมการข้างต้นแล้ว หากพบผู้ติดเชื้อหรือมีการแพร่ระบาด ประเทศไทยยังมีเตียงจากห้อง Isolation Room และห้อง AIR-CU ซึ่งเป็นห้องที่สามารถรองรับผู้ป่วย COVID-19 ได้ถึง 6,707 เตียง (ข้อมูล ณ วันที่ 13 กรกฎาคม 2563) อย่างไรก็ตาม แม้ไทยจะมีความพร้อมของทรัพยากรสาธารณสุขในด้านต่างๆ แต่การรณรงค์ให้คนไทยดูแลป้องกันตนเองก็เป็นสิ่งสำคัญ และควรดำเนินการต่อเนื่อง ทั้งการสวมหน้ากากอนามัย ล้างมือเป็นประจำด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ เว้นระยะห่างกับผู้อื่น หลีกเลี่ยงพื้นที่แออัด และการเน้นย้ำแนวทางการปฏิบัติในการควบคุมโรคต่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชน เพื่อไม่ให้เกิดการตื่นตระหนกไม่ยึดติดกับการปิดกั้นผู้ติดเชื้อในประเทศ

⁶ สถานที่กักกันที่รัฐกำหนดให้ โดยรัฐเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย

⁷ สถานที่กักกันทางเลือกของรัฐ โดยผู้เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรจะต้องยินยอมชำระค่าใช้จ่ายเองทั้งหมดโดยสมัครใจ

⁸ สถานที่กักกันที่รัฐกำหนดให้ สำหรับผู้เดินทางเข้ามาในพื้นที่ปกครองระดับจังหวัด โดยรัฐเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย

⁹ สถานที่กักกันที่ดำเนินการโดยองค์กร/หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน โดยใช้สถานประกอบการธุรกิจโรงแรม หรือสถานที่ที่รัฐกำหนด โดยองค์กร/หน่วยงานนั้นเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารจัดการและค่าใช้จ่ายทั้งหมด

นอกจากนี้ การให้ความสำคัญกับการยกระดับมาตรการตรวจคัดกรอง แยกกัก กักกัน หรือคุมไว้สังเกต TTI ก็เป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วน และเป็นจุดคานงัดสำคัญในการรับมือและควบคุมเมื่อเกิดกรณีมีการแพร่ระบาด COVID-19 โดยกลไกของ TTI ประกอบด้วย การทดสอบ (Test) การแกะรอย (Trace) และการแยกตัว (Isolate) ทั้งในส่วนของ (1) ทดสอบ ให้รู้ว่าใครเป็น “ผู้ติดเชื้อ” ประเภทแรกคือ Diagnostic Test เพื่อให้รู้ว่ากำลังติดเชื้อและเป็นโรคในขณะนั้นหรือไม่ เช่น เทคนิค RT-PCR ซึ่งองค์การอนามัยโลกแนะนำและไทยใช้เป็นหลักในปัจจุบัน อีกประเภทคือ Serology Test เป็นการทดสอบว่าคนๆ นั้นมีสารภูมิคุ้มกันที่เคยสู้กับเชื้อ COVID-19 หรือไม่ ถ้ามีแสดงว่าเคยติดเชื้อมาแล้ว แต่อาจไม่มีอาการ จึงไม่รู้ตัวและไม่รู้ว่าแพร่เชื้อให้ใครแล้วบ้าง ซึ่งมาตรการ STV มีการกำหนดเงื่อนไขการตรวจที่ชัดเจน (2) แกะรอย ให้รู้ว่าใครเป็น “ผู้ติดต่อ” ที่มีโอกาสแพร่เชื้อ หัวใจสำคัญคือต้องหาให้ได้เร็วและครบทุกคนเพื่อนำมาทดสอบเชื้อ และ (3) แยกตัว “ผู้ติดเชื้อ” มารักษา และกักตัว “ผู้ติดต่อ” ไม่ให้แพร่เชื้อ โดยนักท่องเที่ยวยกเว้นพิเศษ (STV) ต้องยอมรับการปฏิบัติตามมาตรการด้านสาธารณสุขที่ประกาศใช้ภายในประเทศไทย และตกลงยินยอมกักตัวในห้องพักจำนวน 14 วัน (ALSQ) ซึ่งการพัฒนาขีดความสามารถของระบบดังกล่าว จะเป็นปัจจัยหลักที่ช่วยออกแบบและปรับมาตรการควบคุมทางด้านสาธารณสุขให้สอดคล้องกับมาตรการเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น ทั้งในแง่ของการลดระยะเวลาการกักตัว (Quarantine Duration) และการลดความเสี่ยงการเกิด Super Spreader